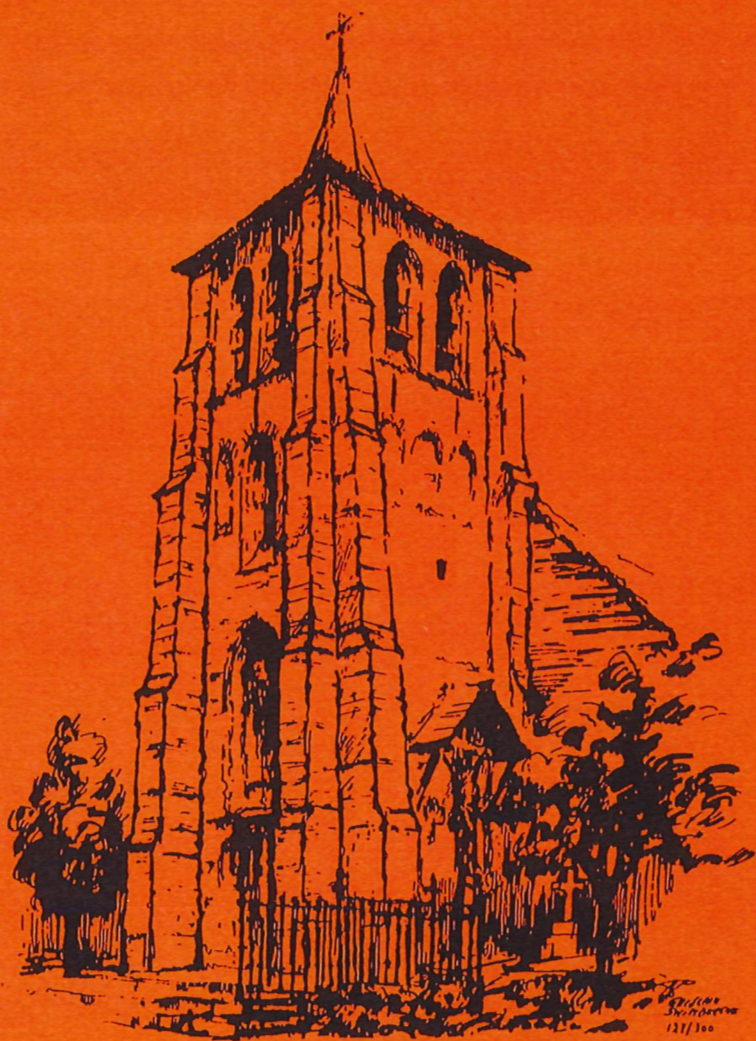

ZILLEGHEM

Verantw. Uitgever: B. Denys, Klaprozenlaan 13, 8200 Loppem-Zedelgem

DECEMBER 1996 - 17de JAARGANG - Nr 4
DRIEMAANDELIJKS TIJDSCHRIFT

ZILLEGHEM

HANDELINGEN VAN DE KRING
VOOR HEEMKUNDE EN GESCHIEDENIS
"PASTOOR RONSE"

DRIEMAANDELIJKS TIJDSCHRIFT

INHOUD

Cappon Géry	<i>Postmiddeleeuwse archeologische vondsten in Zedelgem</i>	131
Deceuninck Victor	<i>... We trekken naar Amerika</i>	157

DECEMBER 1996 - 17de JAARGANG - Nr 4

REDACTIE EN BEHEER

Bertrand Denys
Patrick Arnou
Géry Cappon
Victor Deceuninck
Filip Demeyer
Michel Demeyer

Klaprozenlaan 13, Loppem
B.J. Lievensstraat 12, Zedelgem
Patrijzenhoek 9, Zedelgem
Groenestraat 29, Zedelgem
Aartrijkestraat 18, Aartrijke
Aartrijkestraat 18, Aartrijke

Lidmaatschap: 250 F

Rek. 001-0771018-41 of 738-1172056-27
Heemkundige Kring "Pastoor Ronse"
Zedelgem

Studies verschenen in "Zilleghem"
of uittreksels daarvan, mogen niet
gebruikt noch aangehaald worden
zonder te verwijzen naar dit tijd-
schrift en de auteur.

Ieder auteur is verantwoordelijk
voor de inhoud van zijn artikels.

Verantw. Uitgever: Bertrand Denys, Klaprozenlaan 13, 8210 LOPPEM

Onder het uitgebroken wegdek bevonden zich drie aardlagen, waarbij de bovenste zandlaag en de onderliggende asrijke laag van circa 15 cm helemaal geen vondsten opleverden. De vondsten situeerden zich allemaal in de grijskleurige 'spoellaag'.

De uitgegraven aarde werd onmiddellijk door de kraanmachinist in vrachtwagens overgebracht en uitgestort op de braakliggende weide van landbouwer Jean Baptiste Cools langs de Loppemsestraat. Op deze 'stortplaats' werd de zoektocht uitgevoerd, waarbij de herkomst van elke vrachtwagen nauwkeurig opgevolgd werd. Niettemin gaat een groot deel van de archeologische context verloren door het verschil van plaats van de opgravingen en van de prospectie. Daardoor kan van éénduidige besluitvorming geen sprake zijn.

Cartografische gegevens:

- * Kaart van P.C. Popp: Zedelgem;
- * Kaart van Ferraris: Zedelgem 15 O⁽³⁾ (1), schaal ca. 1/25000, uitgave Pro Civitate 1965;
- * Topografische kaart: Zedelgem 12/8, schaal 1/10 000;
- * Grondplan van de Snellegemsestraat in Zedelgem, "*Priore aansluiting van wijk St.-Laurentius op kollektor*", plan nr. 1, 1995.

ALGEMENE CONTEXT

Het tracé van de huidige Snellegemsestraat is vrijwel ongewijzigd t.o.v. de Torhoutweg op de oude kadasterkaart van P.C.Popp (ca. 1850) en de weg aangeduid op de Ferrariskaart^(a). In de postmiddeleeuwse tijd zijn het landschap en het stratenpatroon definitief gevormd, waardoor de continuïteit in de bewoning aangenomen mag worden. Die bewoning ligt aan de basis van mogelijke vond-

sten, door de mens achtergelaten, uiteraard hoofdzakelijk als 'afval'. Bovendien mag aangenomen worden dat de wegdekverbeteringen in het verleden nooit het voorwerp uitgemaakt hebben van diepe uitgravingen. In dit geval zou het onderzoek niet geleid kunnen hebben tot vondsten.

De hoogteligging van het onderzochte terrein bedraagt 10 meter boven de zeespiegel.

(a) De kaart van graaf de Ferraris voor Zedelgem dateert van juni 1773 (zie Zedelgemse prochierekening 1774 in R.A.B.)

Detail van de kaart van P.C. Popp

ARCHEOLOGISCHE VONDSTEN

1. Metalen

a) Munten

Een zeer omvangrijke groep binnen de metaalvondsten zijn de koperen munten, waarvan er (momenteel) 37 verschillende geïdentificeerd konden worden, alhoewel de meeste (fel) aangetast zijn door de tand des tijds. Zij dateren hoofdzakelijk uit de periode 1548-1755. Hierna volgen enkele beschrijvingen, waarbij in de

selectie rekening gehouden wordt met de verschillende regerende vorsten uit die periode.

* **Lodewijk van Nevers** (of: de Crecy): 1322-1346

Graaf van Vlaanderen

Mijt (met zilveragehalte)

* **Karel V** (1506-1555) (zie foto 1)

Korte (= 2 mijten) in koper, geslagen in het muntatelier van Antwerpen in 1548.

Vz.¹ (*handje*) CA.D.G.V.IMP.HISP.REX.48

Gekroond hoofd van keizer Karel V, naar rechts gewend.

Kz. Klimmende leeuw naar links gewend, in de binnenste cirkel binnen schuingearceerde rand, zonder legende.

* **Filips II** (1555-1598)

Duit (= 6 mijten) in koper; muntatelier in Vlaanderen, gedateerd: 1586

Vz. PHS.D:G.HISPZ.REX.CO.F., 8 *lelie* 6

Borstbeeld van de koning, naar links gewend, achter het hoofd drie ringen.

Kz. DOMINVS.MIH.ADIVTOR.

Gekroond Oostenrijks-Bourgondisch wapenschild.

---

¹ Vz.: voorzijde ; Kz.: keerzijde

Foto 1

Foto 2

* **Albrecht en Isabella (1598-1621) (zie foto 2)**

Dubbele Denier (= 8 mijten) in koper, gedateerd: 1616

Vz. Gekroond monogram Æ

(*lelie?*) ALBER(-)TVS.ET.ELISABET.D.G.

Kz. Op een kruis van knoestige stokken met het Oostenrijks-Bourgondisch wapenschild met het jaartal 16-16 ARCH.AVST.DVC.BVRG.Z.CO.F.

* **Ferdinand van Beieren (1612-1650)**

Koperen munt, geslagen in Visé in 1640.

Vz. FERDINAND D G EPISCO LEOD met wapenschild Borstbeeld van de prins, naar links gewend, waarboven een muts.

Kz. DVX BVLLONIENSIS

Het wapenschild van Beieren-Paltz met in het hart het wapenschild van Bouillon.

* **Filips IV (1621-1665)**

Oord in koper uit 1642 (Brabant, muntatelier Brussel)

Vz. *engelenkopje,*

PHIL.III.D.G.HISP.ET.INDIAR.REX.

Gekroonde vuurslag, waarrond de wapenschilden van Oostenrijk-Bourgondië en onderaan het wapenschild van Brabant.

Kz. ARCHID.AVS.DVX.BVRG.BRAB.Z^C

Gekroond wapenschild van de vorst en het jaartal 1652.

* **Karel II (1665-1700)**

Oord in koper, muntatelier Vlaanderen, gedateerd: 1685.

Vz. *(lelie)*, CAROL.II.D G.HISP.ET.INDIAR.REX.

Gekroonde vuurslag, waarrond de wapenschilden van Oostenrijk-Bourgondië en eronder van Vlaanderen.

Kz. ARCH.AVST.DVX.BVRG.C.FLAN.Z^C

Gekroond wapenschild van de vorst en het jaartal 16-85

* **Karel VI (1711-1740)**

Oord in koper.

Vz. CAROLVS VI D:G:ROM:IMP:HISP:REX

Borstbeeld van de vorst, blootshoofds en naar links gewend, onderaan het ateliermerk.

Kz. ARCHID.AVST.DVX.BVRG.BRABANT.Z^C met het jaartal 1712

Monogram, gevormd door 3 x 1 in elkaar gestrengelde 'C', waarboven een kroon.

* **Maximiliaan Emanuel de Bavière (1711-1714)**

Oord in koper, gedateerd: 1712

Vz. MAX.EMAN.D G S ROM.OMP.ELE.

Borstbeeld van de hertog, blootshoofds en naar links gewend.

Kz. Monogram ME *(in elkaar gestrengeld)*, waarboven een kroon van de hertog.

DVX.BAVARI.BRABANT.C.FLAN.Z^C met het jaartal 1712:

* **Louis XV (1715-1774)**

Sol à la vieille tête, in koper, uit de periode 1768-1774.

Vz. LUDOV.XV.D.GRATIA.

Hoofd van Lodewijk XV, naar rechts gewend, onderaan het meestermerk V (?) = Troyes.

Kz. + FRANCIAE ET NAVARRAE REX

Gekroond wapenschild waarin zich drie lelies bevinden, onderaan 'A'.

* **Maria-Theresia van Oostenrijk (1740-1780) (zie foto 3)**

Oord in koper.

Vz. Borstbeeld van de keizerin, naar links gewend

M.T.D.G.R.IMP.H.B.REG.A.A.D.BVRG.

Kz. AD / USUM / BELGII / AUSTR 1750, onderaan een leeuwje (*Vlaanderen*)

Foto 3

* **Duit in koper uit Holland**, gedateerd: 1766 (zie foto 4, links)

Vz. Klimmende leeuw, naar links gewend, met vrijheids-
hoed op speer, staande binnen de omheining.

Ks. 'ster'. HOL / LAN / DIA. / 1766

* **Duit in koper uit Zeeland** van 1720 (zie foto 4, rechts)

Vz. In het veld, klimmende leeuw oprijzend uit de baren
van de zee, naar links gewend.

LUCTOR ET EMERGO (= 'Ik worstel en kom bo-
ven')

Kz. 'ster' / ZEE / LAN / DIA / 1720

Foto 4

Op verschillende munten is het teken van het muntatelier nog her-
kenbaar: een *lelie* duidt op Vlaanderen, een *handje* op Antwerpen,
een *engelenkopje* op Brabant en een *ster* op het muntatelier van
Middelburg in Zeeland.

b) Schoengespen ⁽⁷⁾

Eén koperen schoengespen uit de tweede helft van de 18de eeuw, die volledig intact is.

Vijf schoengespen uit de 17de eeuw, waarvan één volledig intact is.

c) Profielgesp ⁽⁸⁾ - zie foto 5

De voorbeugel van de profielgesp is t.o.v. de achterbeugel veel dikker en is decoratief door de groefinsnijdingen. Het geheel is uit één stuk en dateert uit de periode 1250-1350.

Foto 5

d) Gesp ⁽⁹⁾

Een rechthoekige gesp in messing met tussenstijl, waarbij de voor- en achterbeugel een bescheiden versiering vertonen. Ze dateert uit de tweede helft van de 18de eeuw.

e) Sleutel

Een ijzeren sleutel uit de 16de eeuw met een duidelijke oxidatie aan de baard.

f) Blokgewichten ⁽¹⁰⁾ - zie foto 6

Er werden twee blokgewichten gevonden: één uit de 17de en één uit de 18de eeuw. Ze hebben de vorm van een blokje en zijn vervaardigd uit lood.

Het 17de-eeuws blokgewichtje vertoont de opgegoten cijfers '63'. Dit wijst op het fabricatiejaar 1563. Hun huidige gewicht bedraagt respectievelijk 14,377 en 46,984 gram.

Foto 6

g) Poederdoos

Een koperen deksel van een 18de-eeuwse snuif- of poederdoos.

h) Boekbeslag

Een versierd religieus koperen boekbeslag met de letters 'IHS' (*in hoc signo = in dit teken*) uit de 15de eeuw. Het is deels aangetast. De huidige breedte en hoogte bedragen respectievelijk 55 mm en 46 mm.

i) Riemhanger

Een koperen riemhanger uit de 17de eeuw.⁽¹¹⁾

j) Riemtong - zie foto 7

Het fragment van een koperen riemtong, die dateert uit de 2de helft van de 15de eeuw, is 20 mm breed. De twee delen, waartussen zich het riemleer bevond, zijn aan elkaar geklonken. Vooral de zichtbare zijde bij het dragen is versierd met meerdere motieven.⁽¹²⁾

k) Bandeliersluiting (onderdeel)

De bandelier, afgeleid van het Spaanse woord bandolera, is een leren draagriem die diagonaal over de schouder en borst gedragen werd en diende voor de ondersteuning van een wapen of een deel van de uitrusting. Het gevonden object is de koperen sluiting met ornament van de bandelier. De bandeliersluiting uit de eerste helft van de 17de eeuw en meet 27 mm, het draadoogje inbegrepen.⁽¹³⁾

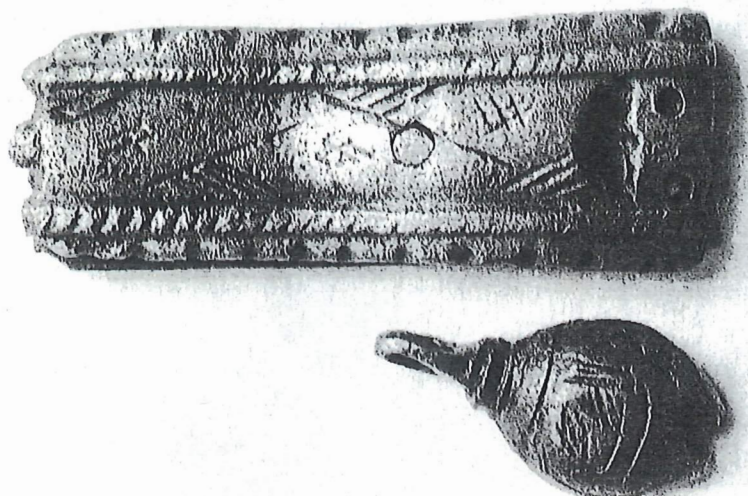

Foto 7

l) Kogel

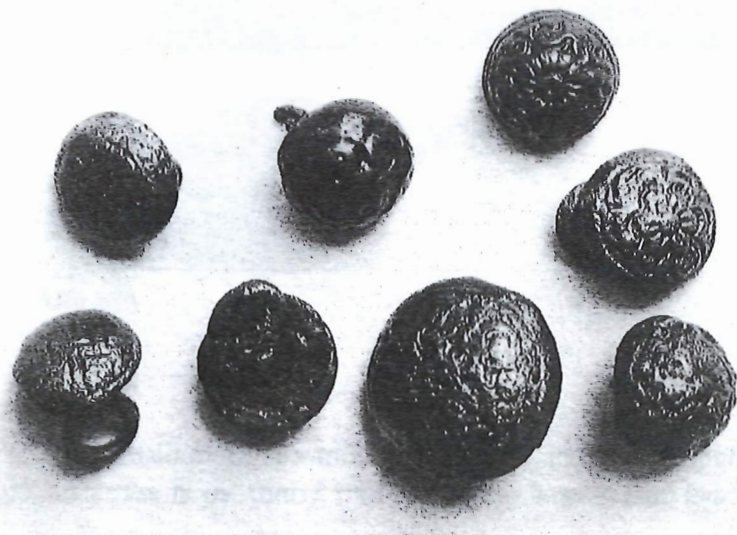
Een loden kogel met een dia van 12 mm voor een klein pistool en een loden kogel met een dia van 15 mm voor een musketge-
weer.⁽¹⁴⁾

m) Knopen - zie foto 8

De eerste set van 8 koperen knopen dateert uit de periode 1530-1650. Ze zijn allemaal halfbolvormig en het draadoog is in proportie tot de knoop zelf vrij groot. Op één knoop na, die een diameter heeft van 15 mm, hebben de andere een diameter van 9 tot 10 mm. De bovenzijde van elke knoop is versierd. Voor zes knopen uit de reeks gaat het om een bloemmotief; de twee andere zijn versierd

met dambordmotieven.

De tweede set bevat twee koperen knopen uit de 18de eeuw: de ene heeft een diameter van 25 mm en is niet versierd, de andere heeft een dia van 18 mm en is vanuit een centraal bloemmotief rijkelijk versierd. Het aanwezige reliëf wordt geaccentueerd door de met email donker ingekleurde vlakjes. ⁽¹⁵⁾

Foto 8

n) Kogelbel - zie foto 9

De kogelbel, die voor circa 80 % bewaard is, is bolvormig en vervaardigd uit gegoten brons. Het onderste deel van de bol, met een diameter van 42 mm, vertoont twee ronde klankgaten van 4 mm diameter (slechts één klankgat aanwezig op het gevonden

exemplaar), die met elkaar verbonden zijn door een gleuf van 3 mm breedte. Het bovenste deel van de bol is voorzien van een draagoog. Zowel het bovenste deel van de bol als het onderste zijn versierd met tongvormige decoraties, waarbij elke tong geschubde motieven vertoont. De kogelbel, daterend tussen 1450-1525, werd gebruikt bij dieren: het paard (als paardenbel) en wellicht ook bij honden, die als trekdier ingeschakeld werden.

Foto 9

Van twee andere kogelbellen, die tot dezelfde orde van grootte behoren, werden twee fragmenten gevonden. Het ene fragment vertoont eveneens tongvormige versieringen, evenwel zonder schubben. Het tweede fragment vertoont een deel van de bovenste bol, versierd met kleine schubben en een deel van de onderste bol, die tongvormige versieringen laat vermoeden. Beide fragmenten zijn 15de-eeuws.⁽¹⁶⁾

o) Drinkbeker

Dit object is (hoogst) waarschijnlijk een tinnen drinkbeker uit het huisraad en dateert uit de periode 1600-1750. Omtrent de functie van het object worden er meerdere versies op na gehouden: bv. drinkbakje voor vogels.

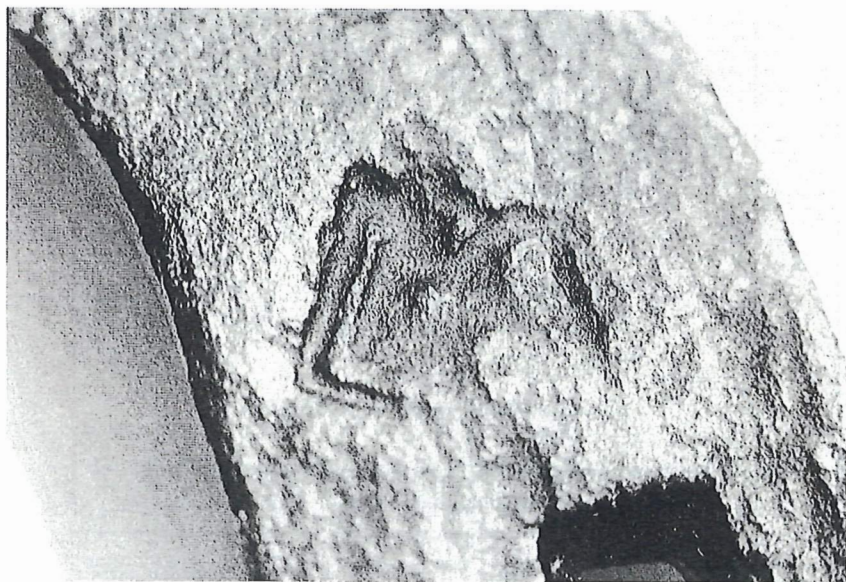
p) Bel

Een zeer matig versierd koperen belletje uit de 17de of de 18de eeuw. Het ijzeren klepeltje, dat volledig geroest was, kon niet meer gerecupereerd worden. Het draagoojje is meegegoten met de bel. De bel is 80 mm hoog en de klokopening meet 63 mm. De klank van het belletje is een perfecte G (sol), de gemeten frequentie bedraagt 441 Hz.

q) Vingerringen

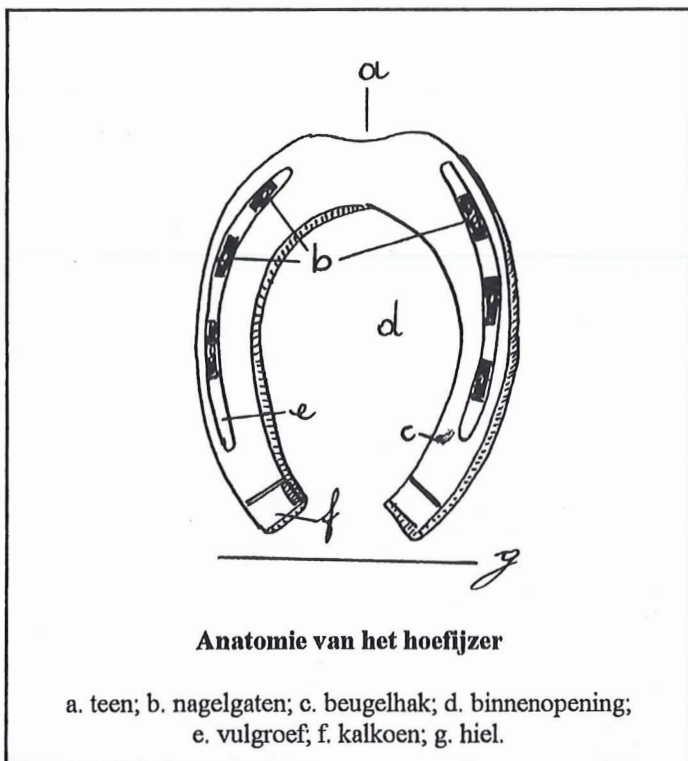
Drie koperen vingerringen voor vrouwen: een eenvoudige niet-gedecoreerde ring, een ring waarvan het 'steentje' verdwenen is en een ring met een glassteentje. De eerste is 16de-eeuws, de twee andere 17de-eeuws.⁽¹⁷⁾

r) *Hoefijzers* - zie foto 10

Foto 10

Ruim vijftien hoefijzers die dateren uit de periode 1600-1750. De hoefijzers zijn van het type 'tonghoefijzer', wat duidt op de tongvorm. Het aantal vierkante nagelgaten bedraagt zeyen tot acht. Binnen de gevonden groep worden enkele variëteiten vastgesteld: sommige vertonen een teen, andere hebben kalkoenen, nog andere hebben een doorlopende groef. Vier hoefijzers zijn perfect identificeerbaar: ze vertonen het kenteken 'LS' (*de letter 'S' komt voor in spiegelbeeld*), het huismerk van de smid. Het kenteken behoorde

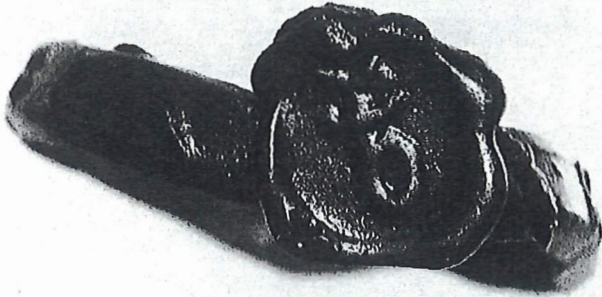

toe aan de Zedelgemse smid Lenaart Storme, die in het midden van de 18de eeuw leefde en in de dorpskom van Zedelgem woonde ⁽¹⁸⁾. Lenaart Storme, echtgenoot van Isabella Colpaert, was een zoon van Jaspas Storme en Marie De Soete, dochter van Jacques uit de Zedelgemse herberg Sint-Joris de Patente. Lenaart had nog twee broers en één zus: Balthazar, Emmanuel en Barbara Storme, die respectievelijk gehuwd waren met Anna Verduyn, Anna Logghe en Bonifatius Bonte.

Op twee andere hoefijzers is een 'hoefijzertje' aangebracht als huismerk van de smid. Over welke smid het gaat, kon niet achterhaald worden.

s) Flessenring - zie foto 11

Er werd een mooi exemplaar gevonden van een flessenring in lood. Op de knop van de ring staat een duidelijke gotische 'B' ingeprent.

Foto 11

Op de ring staan enerzijds de overige letters 'R V G G E' (Brugge) en anderzijds de initialen van de Brugse ijkmeester 'F.B.C.'. Het betreft hier François Beaucourt, die het ijkrecht had vanaf 1714 tot 1745. De flessenringen werden aangebracht op wijnflessen.

t) Kanonbal

Een gietijzeren kanonbal met een diameter van 60 mm.

u) Lakenlood⁽¹⁹⁾ - zie foto 12

Het sinds de Middeleeuwen gefabriceerde laken werd, vooraleer het het atelier verliet, voorzien van een lakenlood, waardoor enerzijds de fiscus controle had op de productiehoeveelheid en ander-

Foto 12

zijds de koper de oorsprong van het linnen kende, m.a.w. de kwaliteit. Het lakenlood bestaat uit twee met elkaar verbonden ronde zegels in lood, waartussen zich een smal streepje bevindt eveneens uit lood. Op het ene schijfje staat bv. de naam van de stad van herkomst, op het andere bv. het wapenschild van de regerende vorst. Daardoor kan de periode van het betreffende lakenlood bepaald worden. In de handel kon de 'echtheid' van het laken bewezen worden, omdat de afdruk van de stempels geïmpregneerd was in het laken zelf.

v) Schapulier

Het enige gevonden schapulier, in geel koper, is ovaalvormig en

vertoont aan de voorzijde de knielende H. Hubertus met gevouwen handen opgeheven naar Christus tussen de hoornen van een hert. Linksboven zijn de letters 'S.H.' (Sint-Hubertus) aangebracht. Op de keerzijde is de H. Maria met op de arm het kind Jezus afgebeeld.

w) *Gewichtje*

Het betreft hier een klein koperen gewichtje waarop een lelie afgebeeld is. Het heeft een huidig gewicht van 2,789 gram en zou oorspronkelijk 2,83 gram gewogen kunnen hebben, wat overeenkomt met 1/10 oz in het gewichtenstelsel avoirdupois. Indien het om een karaatgewichtje mocht gaan, dan zou het originele gewicht 2,8 gram bedragen hebben, wat correspondeert met 14 karaat. Een uitsluitsel kan hier momenteel niet gegeven worden.

2. Aardewerk

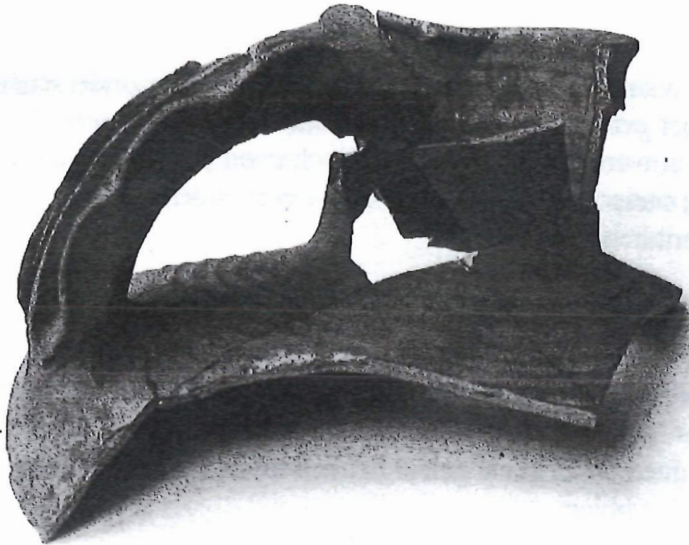
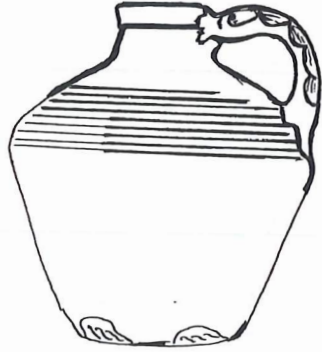
In de groep van het aardewerk worden twee soorten onderscheiden: het *grijze aardewerk* en het *rode, oxiderende aardewerk*. Van beide soorten werden samen circa 500 scherven verzameld, die na een grondig onderzoek grotendeels niet weerhouden werden voor het permanent behoud.

a) *Grijs aardewerk* - zie foto 13

Van dit aardewerk werden talrijke scherven gevonden, waarbij uitzonderlijk enkele scherven in elkaar gepast kunnen worden, maar die in geen enkel geval geleid hebben tot een volledige reconstructie van het object.

Eén van die voorbeelden is een waterkruik: het bovenste deel kon

hersamengesteld worden. Het oor, dat lobvormig gemodelleerd is, is net iets onder de bovenrand van de kruik vastgehecht. Die lobben zijn niet functioneel bedoeld als handgreep; ze zijn een ornament. De hals is glad, het schouderstuk loopt breed uit en vertoont diepe rondlopende groeven. In het Gemeentelijk Archeologisch Museum van Aardenburg is een analoge waterkruik tentoongesteld, die gevonden werd in een tonput tegenover de toren van Sint-Bavo in Aardenburg.⁽²⁰⁾

Foto 13

De Zedelgemse kruik, die gevonden werd in de Plaatsebeek, is in analogie circa 28,5 cm hoog. De overige scherven bevinden zich hoogst waarschijnlijk nog in de beek.

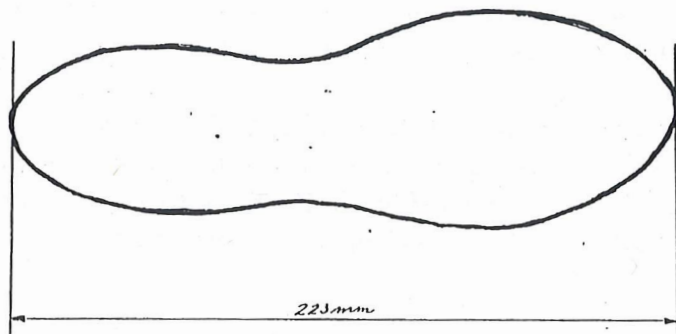
b) Rood oxiderend aardewerk

In tegenstelling tot het grijze aardewerk was het rode oxiderende aardewerk het resultaat van het bakken in open ovens, waarbij de infiltratie van luchtzuurstof leidde tot de typische rode kleur. Sommige scherven zijn geëmailleerd: van elke kleursoort zijn enkele scherven weerhouden voor permanent behoud.

3. Andere materialen

Schoenzool

De lederen schoenzool, die 4,5 mm dik is, is waarschijnlijk 17de-eeuws. Het is de zool van een rechter schoen, alhoewel de afbuiging naar rechts duidelijk kleiner is dan bij de huidige schoenen. De zool is vrij smal en de totale lengte meet 223 mm. Dit komt ongeveer overeen met de huidige schoenmaat 35/36. De onderkant van de zool is volledig vlak, er is geen hiel aanwezig. De contour vertoont de naaigaten.

EINDBESCHOUWINGEN

Aangezien het gaat om wegenwerken, die niet functioneel stopgezet werden, kan hier bezwaarlijk gesproken worden van archeologische opgravingen in Zedelgem. De vondsten, gered archeologisch materiaal, werden vanuit wetenschappelijk oogpunt niet gevonden in hun bodemkundige context, ze werden gerecupereerd uit de opgegraven aarde op een 'stortplaats'. Die 'methode' laat niet toe om zeer plaatselijke concentraties te tekenen, noch te stellen dat een deel van de objecten zich gegroepeerd in de bodem zou bevonden hebben, bv. in een kruik.

In ieder geval is het aangewezen om bij alle grondwerken de nodige aandacht te besteden aan ons lokaal bodemkundig erfgoed en bodemarchief dat veel ouder kan zijn dan het geschreven archief. Hierdoor krijgt ons lokaal archeologisch patrimonium een eerlijke kans, hoe gering de omvang en de ouderdom van dit bodemarchief ook is.

"Dit bodemarchief vormt een uitzonderlijk collectief geheugen van de leefwereld van onze voorouders. Het is de meest essentiële informatiebron voor de geschiedenis van alle beschavingen. Bijna 99 % van onze bewoningsgeschiedenis kan enkel via deze informatie gedocumenteerd en onderzocht worden."

(citaat uit 'Wie het verleden niet eert ... is de toekomst niet waard', brochure uitgegeven door het I.A.P., Zellik, 1995)

In dit kader wordt gewezen op de meldingsplicht van de vinder van (vermoedelijk) archeologisch materiaal aan het Instituut voor het Archeologisch Patrimonium (IAP) in Zellik, in toepassing van het decreet van 30 juni 1993 van de Vlaamse Gemeenschap.

Ik dank de heer S. Vandenberghe, adjunct-conservator van de Brugse Stedelijke Musea en de heer D. Vandekerckhove, amateur-archeoloog, zowel voor het geleverde 'veldwerk' als voor de hulp bij de identificatie van de archeologische vondsten. Verder dank ik het Gemeentebestuur van Zedelgem voor het ter beschikking stellen van de plannen van de graafwerken door Aquafin.

Instituut voor het Archeologisch Patrimonium
Doornveld 1 bus 30
1731 Zellik

Het decreet van 30 juni 1993 m.b.t. archeologie is verschenen in het Belgisch Staatsblad van 15 september 1993.

Bronnen:

m.b.t. de muntidentificatie:

1. Michael Mitchener, "*Jetons, medalets and takens. The medieval period and Nürenberg*"; vol. I, p. 377 t.e.m. 386, London 1988.
2. H. Enno van Gelder & Marcel Hoc, "*Les monnaies des Pays-Bas bourguignons et espagnols 1434-1716*", Amsterdam 1960.
3. Willem S. Bos, "*Oord en Duit in Noord en Zuid*", Zwolle 1995.
4. A. Mignolet, "*Les monnaies de la principauté de Liège*", Liège 1986.
5. J. De Mey, "*Les monnaies belgo-luxembourgeoises de Charles III à Guillaume Ier (1706-1830)*", Bruxelles 1963.
6. L. Ciarie, "*Les monnaies royales françaises de Hugues Capet à Louis XVI*", Paris 1926.

m.b.t. de andere objecten:

7. H. Hasselt, "*Gespen van gisteren*" in The Coinhunter Magazine nr 39, Zwolle 1991.
8. H. Hasselt, "*Profielgespen, gordelsluitingen met functionele decoratie*" in The Coinhunter Magazine, nr. 52, Zwolle, 1994.
9. H. Hasselt, "*Gespen van gisteren*", in The Coinhunter Magazine nr 39, Zwolle, 1991 en "Opgravingen in Amsterdam, 20 jaar stadskernonderzoek"
10. D.A. Wittop Koning en G.H.M. Houben, "*2000 jaar gewichten in de Neder-*

landen: stelsels, ijkwezen, vormen, makers, merken, gebruik", Lochum/Poperinge, 1980.

11. H. Hasselt, "Tentoonstellingseditie" van The Coinhunter Magazine nr. 45, Zwolle 1993.
12. o.c.
13. o.c.
14. "Kogels" in Detector Magazine.
15. C. Kervliet-Voorhout, "Knopen, kleine kunstwerkjes" in The Coinhunter Magazine, nrs. 34, 35 en 36, Zwolle, 1990 en H. Hasselt, "The Coinhunter Magazine" (tentoonstellingseditie) nr. 45, Zwolle, 1993.
16. H. Hasselt, "Gegoten bronzen kogelbellen" in The Coinhunter Magazine nr. 51, Zwolle, 1994.
17. H. Hasselt, "The Coinhunter Magazine" (tentoonstellingseditie), nr. 45, Zwolle, 1993.
18. "Op het spoor van paard en ruiter, deel 2" in The Coinhunter Magazine, nr. 40, Zwolle, 1991.
19. E. Laloire, "Plombs de Marchandises sous le règne de Charles VI" in Annales d'Archéologie de Bruxelles, t. 12, 1898, p. 180-185, pl. VII.
20. J.A. Trimpe Burger, "Opgravingen te Aardenburg, prehistorie, Romeinse tijd, middeleeuwen", p. 528-530 (Aardenburg, 1962-63) - overdruk uit R.O.B. (Rijksdienst voor Oudheidkundig Bodemonderzoek in Nederland).

Foto's:

- R. Baes, Zedelgem: nrs 1 t.e.m. 9 en 13.
- D. Vandekerckhove, Veldegem-Zedelgem: nrs 10 t.e.m.12

... WE TREKKEN NAAR AMERIKA.

Deceuninck V.

In de bijdrage "Emigratie van Zedelgem 1901 - 1935" - zie Zilleghem 16de jg. nr 3 - werd het "Register van uittrekkingen 1894 - 1935" doorgelicht. Daar werd vastgesteld dat er slechts enkele Zedelgemaars aangetekend staan met bestemming Amerika, in tegenstelling met de algemene mening dat er in die periode "veel" naar het land van melk en honing vertrokken. Die tegenstelling heb ik maar kunnen uitleggen door veronderstellingen. Eén van die veronderstellingen was dat het register dat diende als basis van onze bijdrage, onvolledig was.

Toeval of niet, maar via dhr. G. Bonte vernam ik dat Mevr. Y. Lammerant uit Knokke opzoekingen deed i.v.m. de uitwijking van inwoners van Knokke naar Amerika. Zij was zo vriendelijk mij de Zedelgemaars die zij tijdens haar opzoekingswerk ontmoette, te bezorgen. Hoewel het slechts over enkele jaren gaat (1906-1910) bezorg ik hierbij wat door haar gevonden werd, aangevuld met enkele gegevens die ik betreffende de vermelde personen kon vinden in de bevolkingsregisters van Zedelgem.

François DUJARDIN vertrok met het S.S. "Montrose" naar St. John (Canada) op 06.03.1907. Hij was al 5 jaar werkzaam in Medora (Manitoba) als landbouwer. Samen met hem vertrokken volgende Zedelgemaars:

- ALLEMEERSCH René - 18 jaar ; had 10 fr bij zich en sprak enkel 'le flamand'.
- ALLEMEERSCH Richard - 26 jaar; landbouwer; had 20 fr bij zich en sprak enkel 'le flamand'. Hij was gehuwd met de 19-jarige VERHELST Marie. Samen waagden zij het grote avontuur.
- ONGENAE Auguste - 37 jaar; landbouwer; had 75 fr bij zich en sprak eveneens enkel 'le flamand'.
- CLAEYS Richard - 23 jaar; smid; had 150 fr bij zich. Sprak enkel 'le flamand'. Het is de oom van Leon Claeys. Door hard werken - het land moest hij nog zelf ontginnen! - wist hij zich daar te vestigen als landbouwer en een gezin te stichten..

VAN KERKHOVE Emile (° Meulebeke 1851), vertrok naar Amerika in 1889 en vestigde zich in Kansas City (Missouri) eveneens als landbouwer. Hij liet zich tot Amerikaan naturaliseren. Het ging hem voor de wind: na 17 jaar kon hij zich reeds eigenaar noemen van 3 hofsteden. Hij kwam terug naar België en vertrok opnieuw naar Kansas City op 14 april 1906 met de S.S. "Finland".

Met dezelfde S.S. "Finland" maar dan op 9 maart 1907 vertrokken vier Zedelgemaars, die zich gingen vestigen in hetzelfde Kansas City, bij Emile Van Kerkhove.

Meer dan waarschijnlijk was een of meer van die emigranten een familielid van Van Kerkhove of behoorden ze tot de kennissenkring van hem.

Het waren:

- PYPE Emile, 27 jaar, landbouwer
- DE VETTER Camile, 23 jaar, landbouwer
- DE CLOEDT Camile, 29 jaar, landbouwer
- VERMEERSCH René, 23 jaar, landbouwer

Dat ze zich bij Emile Kerkhove gingen vestigen verklaart wat de reden van de toch zware reis naar Vlaanderen van onze Amerikaanse Vlaming was: werkrachten ronselen voor zijn bedrijven. Of waren onze vier avonturiers aangetrokken door het succes van Van Kerkhove?

Op 3 april 1907 vertrok SABBE Victor met de S.S. "Mount Temple" naar St. John (Canada).

Hij was de zoon van Albert Sabbe, een landbouwer die in de Kezelbergstraat (B18) woonde. In de Bevolkingsregisters van Zedelgem staat Victor opgegeven als schoenmaker maar bij zijn vertrek naar Amerika gaf hij "smid" op als beroep. Hij ging zich vestigen in Norman (Ontario) bij zijn broer Henri (° Zedelgem 1883), die het vorige jaar naar daar uitgeweken was. Hij zou er met zijn broer in dezelfde mechanische zagerij werken en er 2 dollar 40 ct. per dag verdienen.

Samen met Victor Sabbe vertrokken Charles BENOOT (34 jaar) en Auguste DE SECK (29 jaar) naar Winnipeg in Manitoba. Beiden waren alhier dagloners. Zij hadden daar noch familie noch kennissen.

Charles Benoot was de zoon van Jan die op de Molenhoek woonde (C149).

In 1906 vertrok ANEKA Auguste naar Medora in Manitoba (Canada) waar hij drie maanden werkte bij een boer. Hij verdiende er 37 dollar per maand. Hij kwam terug om te huwen met Maria DE SECK, de zus van de hogergenoemde August De Seck. Hij vertrok met het S.S. "Montrose" op 1 mei 1907, samen met

zijn kersverse bruid en 240 fr op zak en ging er werken bij zijn broer Jean die er sinds 8 maanden een hoeve uitbaatte.

DUJARDIN Octave, vertrok voor het eerst naar Canada in 1902, waar hij een boerderij runde in Deloraine (Manitoba). Hij kwam in 1910 op 32-jarige leeftijd terug om te huwen met de 33-jarige Elisa VAN THOUROUT. Hun huwelijksreis ging naar Deloraine, waarvoor ze het S.S. "Montreal" namen op 23 februari 1910. Ze hadden 900 fr. mee (de bruidsschat?). Gedurende zijn 8-jarige verblijf aldaar had hij al een aardig mondje Engels leren praten. Aangezien de data wondergoed overeenkomen, mogen we wellicht veronderstellen dat Octave een broer is van de hogergenoemde François Dujardin.

Samen met het echtpaar Dujardin-Van Thourout vertrok Victor SOBRY, 16 jaar, geboren te Zedelgem, waar hij op de boerderij van Octave Dujardin ging werken.

Tot daar enkele van de Zedelgemse uitwijkelingen naar het verre Amerika. De lijst is verre van volledig. Zij vertrokken allemaal in een periode van nauwelijks vier jaar. Ongetwijfeld kan de lijst nog aangevuld worden.

Bronnen:

- Rapport Venesoen, 1907-1910, Ministerie van Buitenlandse Zaken, Brussel. Met dank aan Mevr. Y. Lammerant (Knokke) om het verstrekken van deze gegevens.
- Bevolkingsregisters, Gemeentelijk Archief, Zedelgem.

INHOUD 17 de JAARGANG

Arnou Patrick	Branden en brandbestrijding op de deelgemeente Aartrijke (± 1935-1976)	18
Capon Géry	Gedenktekens voor de gesneuvelden W.O. I in Groot-Zedelgem	3
	De ommeloper van Zedelgem, 5de Begin, deel I en de kaart van P.C. Popp	72
	Gemeenteraadsverkiezingen in Aartrijke, Loppem en Zedelgem in het midden van de 19de eeuw	87
	Status Animarum van Zedelgem anno 1755	94
	Postmiddeleeuwse archeologische vondsten in Zedelgem	131
Deceuninck Victor	... We trekken naar Amerika	157
Denys Bertrand	Pastoor Joannes Vuylsteke en het ontstaan van de proosdij Veldegem	47
	Zeeuws-Vlaams uitstapje van onze Heemkundige Kring	128

